

Maria **KAPUSTA**
Henryk **GUCWA**

PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE OŚRODKA BADAWCZO-ROZWOJOWEGO URZĄDZEŃ MECHANICZNYCH „OBRUM” W GLIWICACH SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Streszczenie: W artykule przedstawiono, w układzie chronologicznym, przebieg procesu przekształceń własnościowych OBRUM sp. z o.o. Scharakteryzowano poszczególne fazy transformacji własnościowej, począwszy od utworzenia Zakładu Produkcji Doświadczalnej, poprzez państwową jednostkę badawczo-rozwojową, poddaną następnie procesowi komercjalizacji, a kończąc na formie własnościowej w postaci sprywatyzowanej spółki prawa handlowego. Omówiono również prywatyzację pośrednią, jako metodę prywatyzacji zastosowaną wobec OBRUM sp. z o.o.

Słowa kluczowe: Centrum Badawczo-Rozwojowe, Grupa Bumar, komercjalizacja, KUM „BUMAR-ŁABĘDY”, OBRUM sp. z o.o., prywatyzacja pośrednia, przekształcenia własnościowe, Skarb Państwa, spółka, udziały, ZM „ŁABĘDY”, ZPD.

1. WSTĘP

Istotą przekształceń własnościowych jest przebudowa struktury własnościowej przedsiębiorstwa, polegająca na przekazaniu praw własności podmiotom gwarantującym efektywne wykorzystanie jego zasobów. Proces tych przekształceń, w którym zrzekającym się praw własnościowych jest państwo, a nabywającymi je są inne podmioty gospodarcze zwany jest prywatyzacją. Jest ona ze społecznego punktu widzenia, niezbędnym warunkiem i drogą wiodącą do restrukturyzacji przedsiębiorstwa i poprawy efektywności jego funkcjonowania. Jej realizacja oznacza zwiększenie prywatnych form własności w gospodarce kosztem sektora państwowego gospodarki narodowej. Przekazanie praw własności może nastąpić w oparciu o wiele różnych metod. W tym artykule skupiono się na metodzie prywatyzacji pośredniej, poprzedzonej komercjalizacją, gdyż tę metodę zastosowano w procesie transformacji struktury własnościowej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” sp. z o.o.

2. OBRUM JAKO PAŃSTWOWA JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA

Ponad czterdziestoletni okres istnienia Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” w Gliwicach, dzisiaj spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, charakteryzuje wiele znaczących zdarzeń i decyzji, na które decydujący wpływ miały zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i polityczne w kraju.

Konsekwencją tych uwarunkowań jest przede wszystkim rozwój OBRUM oraz proces przekształceń własnościowych, który objął niemal wszystkie dziedziny działalności gospodarczej w Polsce, w tym przemysł obronny państwa i nie ominął także OBRUM.

Odnosząc się do procesów rozwojowych i transformacyjnych w największym skrócie, można stwierdzić, że rozwój gospodarczy oraz przekształcenia strukturalne i własnościowe doprowadziły do przeobrażenia wewnętrznej komórki organizacyjnej funkcjonującej w strukturze Zakładów Mechanicznych „ŁABĘDY”, jako Zakład Produkcji Doświadczalnej, w samodzielną państwową jednostkę badawczo-rozwojową, a następnie w podmiot o całkowicie odmiennej formie prawnej, jakim jest spółka prawa handlowego.

Zakład Produkcji Doświadczalnej (ZPD) powstał w 1968 roku z inicjatywy kierownictwa ZM „ŁABĘDY”, jako odpowiedź na zapotrzebowanie rynku w zakresie rozwoju i modernizacji produkowanego przez Zakłady uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Wydzielono ze struktury organizacyjnej ZM „ŁABĘDY” sfery działalności obejmujące realizację procesów badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych.

ZPD funkcjonował w strukturze przedsiębiorstwa państwowego (Zakładów Mechanicznych „ŁABĘDY”, a później Kombinatów Urządzeń Mechanicznych „BUMAR-ŁABĘDY”) na podstawie obowiązujących w resorcie przemysłu ciężkiego przepisów dotyczących zasad działalności, planowania i finansowania zakładów i przedsiębiorstw doświadczalnych.

W 1976 roku nastąpiło uzasadnione potrzebą dalszego rozwoju działalności badawczo-rozwojowej i wdrożeniowej KUM „BUMAR-ŁABĘDY” przekształcenie ZPD w Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych, który jako wewnętrzna jednostka organizacyjna Kombinatów funkcjonował do 1986 roku. Lata 70. i 80. to okres dynamicznego rozwoju działalności naukowej i badawczo-rozwojowej oraz infrastruktury OBRUM. Dzięki temu w tym okresie znacząco unowocześniono produkcję seryjną Kombinatów oraz wdrożono do produkcji wiele nowych wyrobów. Jest to również okres, w którym wybudowano i oddano do użytku nowoczesne zaplecze produkcyjne, badawcze i biurowe OBRUM. Kompleks budynków i budowli usytuowanych w Gliwicach przy ulicy Toszeckiej 102 stanowi obecną siedzibę OBRUM sp. z o.o. Od 1976 roku OBRUM funkcjonował jako jednostka badawczo-rozwojowa usytuowana w dziale gospodarki narodowej „Nauka” w oparciu o ówczesnie obowiązujące przepisy, jednak nadal pozostawał pod bezpośrednim nadzorem KUM „BUMAR-ŁABĘDY”. Zasady prowadzenia gospodarki finansowej OBRUM określały przepisy w sprawie finansowania prac badawczych i wdrożeniowych państwowych jednostek badawczych i szkół wyższych.

W 1986 roku, po wejściu w życie ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych, decyzją Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego dostosowano organizację OBRUM do przepisów tejże ustawy. Od tej pory OBRUM Gliwice stał się państwową jednostką organizacyjną, posiadającą osobowość prawną, wpisaną do Rejestru Sądowego jednostek badawczo-rozwojowych w Sądzie Rejonowym w Katowicach - na mocy postanowienia Sądu z dnia 14 maja 1986 r. OBRUM stał się w pełni samodzielną jednostką badawczo-rozwojową, pozostającą pod nadzorem założycielskim Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego, realizującą zadania wynikające z potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa, nie tylko na rzecz dotychczasowego zakładu macierzystego, ale także bezpośrednio na rzecz Ministerstwa Obrony Narodowej i wielu innych podmiotów gospodarczych, zwłaszcza zaliczanych do sfery określanej mianem przemysłowego potencjału obronnego państwa.

Do dnia 31 marca 2008 roku OBRUM funkcjonował jako państwowa jednostka badawczo-rozwojowa posiadająca status jednostki specjalnej przemysłu obronnego, koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu bronią, amunicją i technologiami o przeznaczeniu wojskowym oraz certyfikat Systemu Zarządzania Jakością.

3. KOMERCJALIZACJA OBRUM – PRZEKSZTAŁCENIE W SPÓŁKĘ PRAWA HANDLOWEGO

Zgodnie z celami i założeniami dotyczącymi przekształceń strukturalnych i własnościowych w sektorze obronnym, realizowanymi na podstawie przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r. „Strategii konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007–2012” [1], Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” w Gliwicach został w 2008 roku skomercjalizowany. Jak zasygnalizowano we wstępie komercjalizacja jest etapem przekształceń poprzedzającym proces prywatyzacji. Natomiast wspomniana wyżej „Strategia ...” zakłada komercjalizację wybranych zakładów i ośrodków badawczo-rozwojowych przemysłowego potencjału obronnego celem konsolidacji tych podmiotów gospodarczych w ramach Grupy BUMAR.

W założenia „Strategii ...” przyjętej przez Radę Ministrów wpisuje się „Strategia Grupy Bumar 2008 – 2012” [2], której celem jest określenie działań zmierzających do zwiększenia poziomu konkurencyjności i innowacyjności podmiotów skupionych w Grupie. Ten kierunek przekształceń własnościowych w sektorze obronnym zmierza do stworzenia sprawnie zarządzanej, dysponującej nowoczesnymi technologiami, rentownej Grupy Kapitałowej polskiego przemysłu obronnego, która zapewni dostawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa, a także umożliwi przedsiębiorcom realizującym prace rozwojowe w dziedzinie uzbrojenia i sprzętu wojskowego obecność na rynkach zagranicznych.

Komercjalizacja Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” w Gliwicach i przekształcenie w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa nastąpiło na wniosek Ministra Gospodarki. Decyzją Ministra Skarbu Państwa został wydany w dniu 6 listopada 2007 roku – Akt Notarialny – Akt Założycielski Spółki (Repertorium A Nr 21582/2007). Zgodnie z obowiązującymi przepisami w sprawie komercjalizacji i prywatyzacji oraz przepisami o krajowym rejestrze sądowym, dniem komercjalizacji OBRUM jest dzień 1 kwietnia 2008 roku, bowiem jest to pierwszy dzień miesiąca przypadającego po wpisaniu Spółki do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach.

W związku z tym od dnia 1 kwietnia 2008 r. OBRUM prowadzi działalność gospodarczą, jako jednoosobowa spółka Skarbu Państwa pod firmą: Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” w Gliwicach spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Rok 2008 jest pierwszym rokiem działalności OBRUM, jako spółki

prawa handlowego. Funkcje nadzoru nad OBRUM sp. z o.o. przejął – w imieniu Skarbu Państwa – Minister Skarbu Państwa.

Podstawy prawne funkcjonowania OBRUM sp. z o.o. stanowią następujące przepisy:

- ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych [3],
- ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji [4],
- ustawa z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (w ograniczonym zakresie) [5],
- Akt Założycielski OBRUM sp. z o.o. [6].

Z dniem komercjalizacji OBRUM sp. z o.o. uzyskał z mocy prawa status Centrum Badawczo-Rozwojowego, na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej [7], co pozwala Spółce kontynuować działalność naukowo-badawczą i rozwojową w dotychczasowym zakresie. Otrzymanie statusu CBR zostało potwierdzone decyzją wydaną przez Ministra Gospodarki, która musi być corocznie „odnawiana”, po zatwierdzeniu przez organ nadzorujący sprawozdania finansowego za rok poprzedni i wykazaniu przez Spółkę przychodów ze sprzedaży własnych usług badawczo-rozwojowych na poziomie co najmniej 20 % przychodów ogółem.

4. PRYWATYZACJA POŚREDNIA OBRUM SP. Z O.O.

Na podstawie Umowy wniesienia przez Skarb Państwa udziałów OBRUM sp. z o.o. na podwyższony kapitał zakładowy BUMAR sp. z o.o., zawartej w dniu 21 grudnia 2009 roku pomiędzy Ministrem Skarbu Państwa a BUMAR sp. z o.o., z dniem 30 grudnia 2009 roku, to jest z dniem dokonania odpowiedniego wpisu w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy, OBRUM sp. z o.o. został włączony do Grupy Bumar.

Aktualnie nadzór właścicielski nad działalnością OBRUM sp. z o.o. sprawuje BUMAR sp. z o.o., który objął 85 % udziałów Spółki oraz – w imieniu Skarbu Państwa – Minister Skarbu Państwa, który objął 15 % udziałów Spółki.

Dzień 30 grudnia 2009 roku, jako dzień zbycia przez Skarb Państwa pierwszych udziałów Spółki na zasadach ogólnych, jest jednocześnie dniem rozpoczęcia procesu prywatyzacji pośredniej OBRUM sp. z o.o. Po upływie 3 miesięcy od tego właśnie dnia powstaje również prawo do nieodpłatnego nabycia udziałów przez uprawnionych pracowników.

Na podstawie § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników [8] Departament Mienia Skarbu Państwa poinformował OBRUM sp. z o.o. o 15 % puli udziałów przeznaczonych do nieodpłatnego udostępnienia uprawnionym pracownikom OBRUM sp. z o.o. Liczba udziałów wynosi 15 000 o łącznej wartości nominalnej 750 000,00 złotych.

W celu sprawnego przeprowadzenia nieodpłatnego udostępnienia uprawnionym pracownikom Spółki udziałów należących do Skarbu Państwa, pomiędzy Skarbem Państwa a Ośrodkiem Badawczo-Rozwojowym Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” sp. z o.o.

została zawarta umowa nr MSP/FSP/89-00/2008 z dnia 4 kwietnia 2008 r., zmieniona Aneksami nr 1 z dnia 23 marca 2010 r. Zgodnie z ww. umową Spółka zobowiązana jest do wykonania czynności technicznych niezbędnych do nieodpłatnego zbycia przez Skarb Państwa udziałów uprawnionym pracownikom.

Realizując czynności techniczne OBRUM sp. z o.o. sporządził listę uprawnionych pracowników obejmującą okresy zatrudnienia pracowników w OBRUM – jednostce badawczo-rozwojowej i Spółce oraz łączny okres zatrudnienia w tych podmiotach. Do okresów zatrudnienia wliczone zostały, zgodnie ze zmienionym brzmieniem art. 2 pkt 5 lit. c i d ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, okresy pracy w poprzedniku Spółki, to jest Zakładach Mechanicznych „BUMAR-ŁABĘDY S.A. Lista została wywieszona na tablicach ogłoszeń, a w prasie zamieszczono ogłoszenie informujące o wywieszeniu list uprawnionych pracowników.

Po upływie 14 dni od wywieszenia list (był to okres na składanie reklamacji) została sporządzona lista ostateczna, którą przekazano do Ministra Skarbu Państwa. Prawo do nieodpłatnego nabycia udziałów Spółki posiada 406 pracowników. Nabycie przez pracowników udziałów nastąpi na podstawie umów nieodpłatnego zbycia udziałów, które będą zawierane przez Skarb Państwa z każdym uprawnionym pracownikiem.

Prawo do nieodpłatnego nabycia udziałów może być wykorzystane przez uprawnionych pracowników tylko w jednej spółce. Udziały nabyte nieodpłatnie przez uprawnionych pracowników nie mogą być przedmiotem obrotu przed upływem dwóch lat od dnia zbycia przez Skarb Państwa pierwszych udziałów na zasadach ogólnych. Prawo do nieodpłatnego nabycia udziałów OBRUM sp. z o.o. wygaśnie w dniu 31 marca 2012 r.

Nieodpłatne nabycie przez uprawnionych pracowników udziałów Spółki zakończy proces prywatyzacji pośredniej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” sp. z o.o.

5. LITERATURA

- [1] Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007–2012. Urząd Rady Ministrów, Warszawa 2007.
- [2] Strategia Grupy Bumar 2008 – 2012. BUMAR sp. z o.o., Warszawa 2008.
- [3] Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037).
- [4] Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 – tekst jednolity).
- [5] Ustawa z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 – tekst jednolity).
- [6] Akt Notarialny – Akt Założycielski OBRUM sp. z o.o. (Repertorium A Nr 21582/2007).
- [7] Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. Nr 116, poz. 730).

- [8] Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 35, poz. 303).

PROPERTY TRANSFORMATIONS OF OŚRODEK BADAWCZO – ROZWOJOWY URZĄDZEŃ MECHANICZNYCH "OBRUM" sp. z o. o. GLIWICE

Summary: Property transformation process course of OBRUM sp z o.o. in chronological arrangement is presented in the paper. Separate stages of property transformation were characterized beginning from foundation of Zakład Produkcji Doświadczalnej (Experimental Production Plant) through the state-owned research-development entity, then subject to commercialisation process and ending on property form as commercial entity transformed to private property. Intermediate privatization was also discussed as privatization method applied towards OBRUM sp. z o.o.

Key words: Research-Development Centre, Bumar Group, commercialisation, KUM „BUMAR-ŁABĘDY”, OBRUM sp. z o.o, intermediate privatization, property transformations, the Treasury, company, shares, ZM „ŁABĘDY”, ZPD

Recenzent: mec. mgr Sławomir NOWICKI